
Ангеліна ГАЛІЧЕВСЬКА, студентка
Науковий керівник: к.геог.н., доц. Янковська Л.В.

СОРТУВАННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ У МІСТІ ТЕРНОПІЛЬ

У розвинених країнах вже сформувалася екологічна свідомість суспільства і застосовуються різні моделі зі збирання, утилізації та зберігання сміття. В залежності від того, як люди ставляться до сміття, можна судити, наскільки суспільство цивілізоване. Чим вищий щабель розвитку, тим гостріше постає проблема утилізації різноманітних відходів. Водночас суворішають і вимоги до тих, хто дозволяє собі смітити у громадських місцях [1]. Метою даного дослідження є з'ясувати стан сортування ТПВ у м. Тернопіль.

Структура відходів визначає особливості їх збору та утилізації. Якщо у 2000 році у склад ТПВ в Україні, і в тому числі м. Тернополі, входили наступні компоненти: папір, картон 20-30%, харчові відходи 28-45%, дерево – 1,5-4%, чорний метал – 1,5-4,5%, кольоровий метал – 0,2-0,3%, текстиль – 4-7%, кості 0,5-2%, скло – 1,5-5%, другорядне – 1-3%, то за останні 20 років якісний склад твердих побутових відходів почав зазнавати суттєвих змін, що пов'язано, у першу чергу, із збільшення кількості відходів упаковки [2]. Кількість сміття залежить від пори року: влітку, через сезон фруктів та овочів, відходів набагато більше (частка харчових решток сягає 50%); взимку – менше (зокрема, харчових відходів – 28-35%). У м. Тернопіль ця статистика приблизно така ж [3].

У обласному центрі є низка проблем зі сортуванням сміття у громадських місцях та житлових будинках.

Правильне сортування відходів можна побачити, наприклад, на вулиці Любомира Гузара, 13 та у мережі супермаркетів «Сільпо» (рис.1).

Рис. 1. Сортувальні контейнери біля супермаркету «Сільпо»

Багато ОСББ намагаються займатися сортуванням відходів та отримувати прибуток, який можна використати для потреб будинку і прибудинкової території. Проте недостатній рівень розвитку екологічної відповідальності в Україні, порівняно з європейськими країнами, вказує на потребу у вдосконаленні системи сміттового господарства та просвітницьких заходів.

У місті є вулиці, де жителі не тільки порушують правила сортування сміття, але й складують його біля контейнерів, сміять поблизу житлових будинків та шкіл (рис. 2).

У деяких дворах обласного центру можна помітити обладнані для різних видів відходів контейнери, та їх не так багато, як хотілось би. Частіше тернополяни викидають сміття у звичний контейнер для усіх видів побутових відходів, у той же час біля багатьох будинків є сітковий контейнер для пластику. У зв'язку з недостатньою просвітницькою роботою в екологічній сфері, тернополяни мають обмежені знання щодо сортування пластику, що підлягає переробці лише зі спеціальним маркуванням.

Рис. 2. Засміченість деяких вулиць у м.Тернопіль

Для того, щоб мешанці міста Тернополя могли дізнатися онлайн, де поруч із домівкою є пункт прийому відсортованого сміття, створено карту в рамках пілотного проекту «Екокультура». На ній вже є понад 30 позначок (рис. 3) [4]. Також на сайті можна дізнатися як правильно сортувати сміття, а які відходи не придатні для переробки.

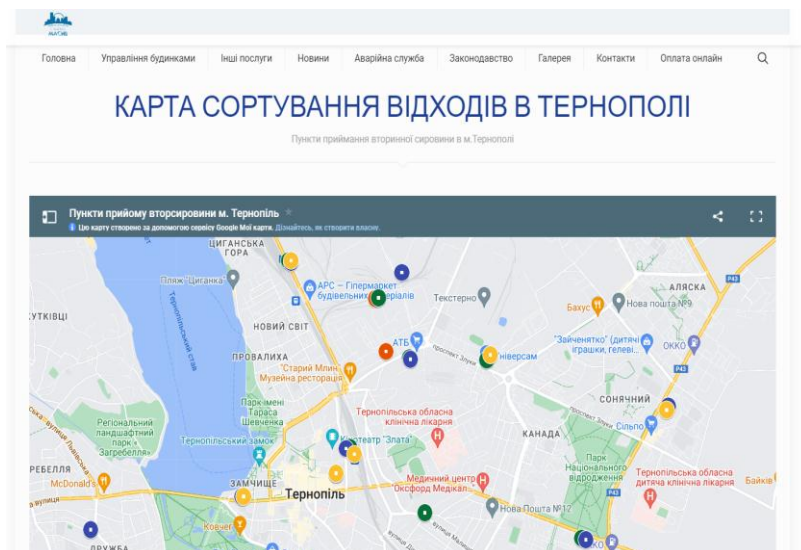

Рис. 3. Карта сортування відходів у м. Тернопіль

Під час блекаутів та перебоїв з електроенергією українці купували різні елементи живлення, у тому числі й батарейки. Після використання вони нерідко потрапляють на звичайні смітники та здійснюють шкідливий вплив на довкілля. За даними всеукраїнського руху «Батарейки, здавайтеся!», одна батарейка забруднює 16 квадратних метрів землі токсичними речовинами. У ній є хлорид цинку – подразник, що викликає опіки; гідроксид калію – руйнує папір, шкіру і все органічне; важкі метали – свинець чи ртуть, які через ґрунт і воду здатні потрапляти в наш організм.

В Україні на державному рівні досі не вирішена проблема екологічно грамотної утилізації батарейок. Деякі пункти й заклади, які раніше приймали ці небезпечні відходи, більше не працюють. Через це у багатьох людей батарейки просто лежать вдома. Я збрала кілька локацій у Тернополі, де можна здати батарейки. А ще дізнались у міській раді, чи є еко-ініціативи, пов'язані з цим: принести використані батарейки можна у супермаркети мережі «Сільпо». Наприклад, у магазині, який знаходиться в «Орनावі», контейнер стоїть на пакувальному столі поблизу камер схову. Майже заповнений. Тернополяни приносять сюди і великі лужні батарейки, і пальчикові.

На офіційному сайті «Сільпо» вказують, що батарейки можна здати в усіх магазинах цієї мережі. Контейнери зазвичай знаходяться на пакувальному столі для продуктів або біля контейнерів збору вторинної сировини. Тут приймають пальчикові батарейки та акумулятори розмірів від ААА до D ємністю до 7 А/год, а також типу «крона» і батарейки-таблетки різних типів. Кожна людина може здати до 50 штук портативних батарейок чи акумуляторів за один візит.

Європейські країни вдосконалили систему сортування сміття завдяки комбінації різних заходів, серед яких:

- інфраструктура для сортування: багато європейських країн інвестували в інфраструктуру для сортування сміття, таку

як окремі контейнери для різних видів відходів - пластик, скло, папір, органічні відходи тощо;

- освіта й інформаційні кампанії: уряди та місцеві органи проводять постійні кампанії з освіти населення щодо важливості сортування сміття. Це допомагає підвищити свідомість громадян і мотивувати їх до активної участі в цьому процесі.

- фінансові стимули: деякі країни використовують системи фінансових стимулів, такі як платіжні програми за відсортований сміття або штрафи за невідповідне сміттєві утилізації.

- законодавство: введення строгих екологічних законів і нормативів сприяє покращенню системи сортування сміття. Це створює обов'язок для громадян і компаній дотримуватися вимог щодо відповідного утилізації сміття.

Отож, щодо міста Тернополя, то є низка факторів, які зумовлюють вплив ТПВ на довкілля: зростання обсягів ТПВ; недосконалість системи поводження з ТПВ; недостатня інфраструктура для сортування, низька освіченість населення щодо важливості цього процесу, а також недостатній контроль над викиданням сміття у непридатних місцях.

Література:

1. Шкарупа О.В., Кравчук В.В. Технології використання відходів у сучасних умовах. Київ. 2017. С. 45-51

2. Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної державної адміністрації. URL: <https://ecology.te.gov.ua/> (дата звернення: 14.04.2024)

3. Поводження з побутовими відходами у сучасних умовах. Навчальний посібник. Київ. 2018. С. 132-138.

4. Карта сортування сміття в Тернополі - Приватне підприємство «Східний масив». URL: <https://east.te.ua/карта-сортування-сміття-тернопіль> (дата звернення: 17.04.2024).

5. Янковська Л.В., Новицька С.Р. Проблеми та перспективи поводження з твердими побутовими відходами у Тернопільській

області. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія.* №1. 2020. С. 156-162.

6. Янковська Л., Новицька С., Цідило А. Особливості поводження з твердими побутовими відходами в сільській місцевості (на матеріалах Байковецької ОТГ Тернопільської області). *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія.* 2021. Вип. 1(50). С.155-162.

Олександра РЕПІХОВСЬКА, студентка
Науковий керівник: **д.геог.н., проф. Царик Л.П.**

ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ТЕРИТОРІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сьогодні в Україні, згідно чинного законодавства, існує 11 категорій природно-заповідного фонду (ПЗФ) [5], це – природний заповідник, біосферний заповідник, національний природний парк, регіональний ландшафтний парк, заказник, пам'ятка природи, заповідне урочище, ботанічний сад, дендрологічний парк, зоологічний парк, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва. Категорія, до якої відноситься певна територія чи об'єкт ПЗФ, визначається відповідно до того цільового призначення та тих функцій і завдань, які дана територія чи об'єкт мають виконувати [1].

Заповідні об'єкти є важливими екосистемами, які забезпечують збереження біорізноманіття, зберігають водні та ґрунтові ресурси, та зменшують викиди забруднюючих речовин у повітря. Це сприяє стабілізації клімату та покращенню якості навколишнього середовища. Зважаючи на екологічний вплив